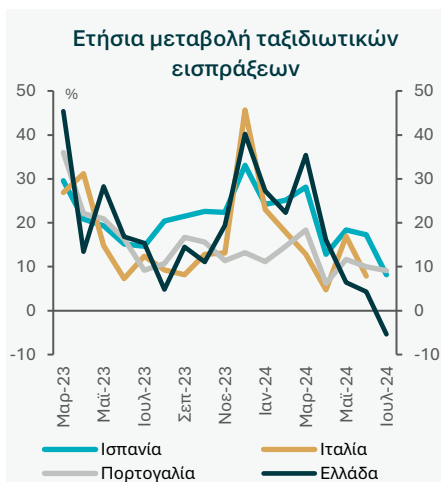


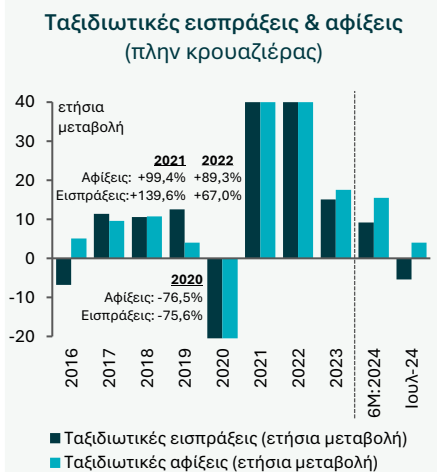
**Η πραγματική δυναμική των τουριστικών εσόδων είναι πολύ ισχυρότερη από αυτή που δείχνουν τα επίσημα στοιχεία καθώς οι ραγδαίες αλλαγές στη σύνθεση της τουριστικής αγοράς δυσχεραίνουν τη μέτρηση, με την υποεκτίμηση να προσεγγίζει το 0,5% του ΑΕΠ**



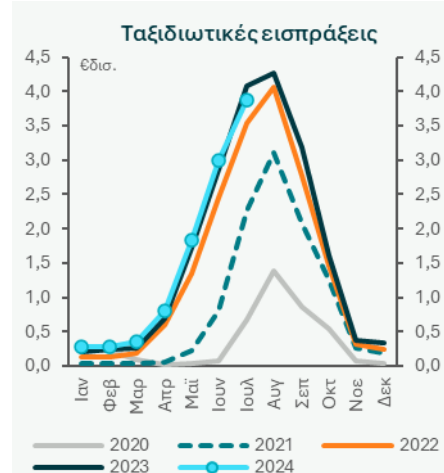
Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδος, Κεντρικές Τράπεζες Ιταλίας, Πορτογαλίας, Ισπανίας & Δ/ση Οικονομικής Ανάλυσης ΕΤΕ

- Οι σημαντικές αλλαγές στη δομή της τουριστικής ζήτησης διεθνώς τα τελευταία χρόνια καθιστούν δυσκολότερη την εκτίμηση της συνολικής συνεισφοράς του εισερχόμενου τουρισμού στην οικονομική δραστηριότητα, ειδικά όσον αφορά τη μέτρηση των τουριστικών εσόδων.
- Αναπόφευκτα, η προσοχή επικεντρώθηκε στην πρόσφατη δημοσίευση των στοιχείων για την πορεία του ταξιδιωτικού ισοζυγίου τον Ιούλιο, στην οποία καταγράφηκε η πρώτη ετήσια μείωση (-5,4%) στα τουριστικά έσοδα από το Μάρτιο του 2021, ενώ οι αφίξεις από το εξωτερικό αυξήθηκαν κατά 4,1%. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει σημαντική μείωση στη δαπάνη ανά άφιξη η οποία δε συνάδει με άλλους σχετικούς δείκτες.
- Οι αποκλίσεις μεταξύ των ρυθμών μεταβολής εισπράξεων και αφίξεων από χώρες της ευρωζώνης είναι ακόμη πιο σημαντικές και επεξηγούν το μεγαλύτερο τμήμα της αποδυνάμωσης του Ιουλίου (+5,7% ετησίως στις αφίξεις από την ευρωζώνη τον Ιούλιο έναντι -8,3% ετησίως στις εισπράξεις).
- Η ετήσια συρρίκνωση των εσόδων τον Ιούλιο καθίσταται ακόμη πιο αξιοσημείωτη αν λάβουμε υπόψιν τις αυξήσεις:
  - ✓ Στον κύκλο εργασιών στους κλάδους παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης τον ίδιο μήνα (+5,2% και +6,5% ετησίως, αντίστοιχα).
  - ✓ Στην πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων (82,8% τον Ιούλιο από 82,7% τον αντίστοιχο μήνα του 2023) και τη μέση τιμή δωματίου.
  - ✓ Στις τιμές υπηρεσιών που σχετίζονται με τον τουρισμό, βάσει των επιμέρους στοιχείων του ΔTK (εστίαση +6,6% ετησίως, υπηρεσίες παροχής καταλυμάτων +12,4%, υπηρεσίες μεταφορών +14,4%).
- Τα στοιχεία των εισπράξεων – που προκύπτουν από την ταξιδιωτική έρευνα συνόρων (border survey) που αποτελεί και τη βασική μέθοδο διεθνώς για την προσέγγιση των τουριστικών δαπανών – φαίνεται, σύμφωνα με την ανάλυσή μας, να τείνουν να υποεκτιμούν τα πραγματικά τουριστικά έσοδα.
- Οι εν λόγω αποκλίσεις αποδίδονται κυρίως:
  - Σε στρεβλώσεις στη δειγματοληψία (sampling bias), λόγω των σημαντικών μεταβολών που έχουν συντελεστεί στη φύση της τουριστικής δαπάνης και στην αντιπροσωπευτικότητα της συμμετοχής στην έρευνα συνόρων διαφορετικών κατηγοριών επισκεπτών με διαφορετικό μείγμα δαπανών (λ.χ. αφίξεις σε πολυτελή καταλύματα, ξένοι ιδιοκτήτες ακινήτων, βραχυχρόνιες μισθώσεις).
  - Στην εξαίρεση καταγραφής πληρωμών προς μεγάλα διεθνή ταξιδιωτικά πρακτορεία που παράλληλα είναι και ιδιοκτήτες ξενοδοχείων ή πάροχοι πολλαπλών τουριστικών υπηρεσιών με πολυεθνική δομή.
- Η συνολική εκτιμώμενη απόκλιση αντιστοιχεί σε 0,8% του ΑΕΠ 3ου τρίμηνου και εκτιμάται σε 0,4% του ΑΕΠ για το σύνολο του 2024, επιβαρύνοντας αντίστοιχα το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.
- Με προσαρμογή για την εν λόγω απόκλιση τα τουριστικά έσοδα στο σύνολο του έτους αναμένεται να αυξηθούν κατά 8% ετησίως έναντι 3% χωρίς τη διόρθωση, σε νέο ιστορικό υψηλό 9,5% του ΑΕΠ.

**Η τουριστική δραστηριότητα οδεύει προς νέα ιστορικά υψηλά, αλλά παρατηρείται μια αυξανόμενη υστέρηση στην αύξηση των εισπράξεων έναντι των αφίξεων**



**Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις μειώθηκαν τον Ιούλιο του 2024 σε ετήσια βάση, για πρώτη φορά την τελευταία τριετία...**



**...με τη μείωση των εσόδων από την ευρωζώνη να συνιστά τη βασική αιτία**

**Ταξιδιωτικές εισπράξεις ανά χώρα προέλευσης**

	7Μ:2023 (ετήσια μεταβολή)	7Μ:2024 (ετήσια μεταβολή)	Ιούλιος 2023 (ετήσια μεταβολή)	Ιούλιος 2024 (ετήσια μεταβολή)
Ευρωζώνη	15,0	4,0	13,3	-8,3
Χώρες ΕΕ (εκτός ευρωζώνης)	9,0	23,2	2,4	15,8
Ην. Βασίλειο	7,3	11,3	9,2	1,2
Η.Π.Α.	42,0	-3,0	16,9	-11,7
Λοιπές χώρες	40,9	-4,2	37,6	-15,9
<b>Σύνολο (εκτός κρουαζιέρας)</b>	<b>19,3</b>	<b>4,9</b>	<b>15,4</b>	<b>-5,4</b>

Τα χαρακτηριστικά του τουρισμού αλλάζουν, δυσκολεύοντας την ακριβή μέτρηση της τουριστικής δαπάνης, η οποία είναι υψηλότερη από την εκτιμώμενη με βάση τους διαθέσιμους δείκτες

Η ισχυρή αύξηση της τουριστικής δραστηριότητας στην Ελλάδα – που οδήγησε στην επίτευξη αλληπάλληλων ιστορικών υψηλών τα προηγούμενα χρόνια και συνεχίζεται το 2024 – συνοδεύεται από μεταβολές στη δομή των αφίξεων τουριστών από το εξωτερικό, στον τρόπο διαμονής και στο είδος των δαπανών τους, τα οποία καθιστούν ολοένα και πιο δύσκολη την πλήρη αποτύπωση των τουριστικών επιδόσεων, ειδικά στο σκέλος των εσόδων (τα οποία προσεγγίζονται μέσω της έρευνας συνόρων). Οι ανωτέρω τάσεις έχουν προεκτάσεις όσον αφορά, πρωτίστως, τη μέτρηση της συνολικής συνεισφοράς του εισερχόμενου τουρισμού στην οικονομική δραστηριότητα, αλλά και την αποτύπωσή του στο εξωτερικό ισοζύγιο της χώρας.

Αναπόφευκτα, η προσοχή επικεντρώθηκε στην πρόσφατη δημοσίευση των στοιχείων για την πορεία του ταξιδιωτικού ισοζυγίου τον Ιούλιο, στην οποία καταγράφηκε η πρώτη ετήσια μείωση (-5,4%) στα τουριστικά έσοδα από το Μάρτιο του 2021, σε ένα μήνα κατά τον οποίο οι συνολικές αφίξεις από το εξωτερικό αυξήθηκαν κατά 4,1% ετησίως. Οι αποκλίσεις μεταξύ των ρυθμών μεταβολής εισπράξεων και αφίξεων από χώρες της ευρωζώνης είναι ακόμη πιο σημαντικές και επεξηγούν το μεγαλύτερο τμήμα της αποδυνάμωσης του Ιουλίου (+5,7% ετησίως στις αφίξεις έναντι -8,3% ετησίως στις εισπράξεις από τις χώρες της ευρωζώνης). Οι εν λόγω αποκλίσεις είναι ορατές και στα συνολικά στοιχεία για το 7μηνο του 2024 (ετήσιες αυξήσεις 11,2% και 4,9% στις συνολικές αφίξεις και εισπράξεις στην Ελλάδα έναντι 13,6% και 4,0% στις αφίξεις και εισπράξεις από την ευρωζώνη). Η τάση του Ιουλίου υποδηλώνει σημαντική μείωση στη δαπάνη ανά άφιξη η οποία δε συνάδει με άλλους σχετικούς δείκτες.

Η αντίστιξη είναι μεγάλη και σε σχέση με τα διαθέσιμα στοιχεία τουριστικών εσόδων για την Πορτογαλία, που δείχνουν ετήσια αύξηση κατά 9,1% τον Ιούλιο και 11,1% στο 7μηνο, ενώ και για την Ιταλία και την Ισπανία οι αυξήσεις κυμάνθηκαν επίσης υψηλότερα από την Ελλάδα, στο 7,9% και 17,3% ετησίως τον Ιούνιο (+12,5% και +20,0% ετησίως στο εξάμηνο, αντίστοιχα). Τα προσωρινά στοιχεία ταξιδιωτικών εισπράξεων για την Ισπανία δείχνουν επίσης ετήσια αύξηση 8,2% τον Ιούλιο.

Η ετήσια συρρίκνωση των εσόδων τον Ιούλιο καθίσταται ακόμη πιο αξιοσημείωτη αν συνεκτιμηθεί ότι:

- Ο κύκλος εργασιών στους κλάδους παροχής καταλύματος και εστίασης τον ίδιο μήνα σημείωσε άνοδο 5,2% και 6,5%

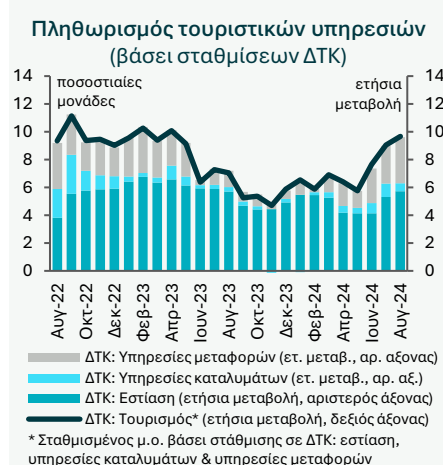
**Οι αφίξεις συνεχίζουν να αυξάνουν με ισχυρό ρυθμό**

Ταξιδιωτικές αφίξεις ανά χώρα προέλευσης				
	7Μ:2023 (ετήσια μεταβολή)	7Μ:2024 (ετήσια μεταβολή)	Ιούλιος 2023 (ετήσια μεταβολή)	Ιούλιος 2024 (ετήσια μεταβολή)
Ευρωζώνη	14,1	13,6	12,0	5,7
Χώρες ΕΕ (εκτός ευρωζώνης)	35,3	6,8	29,9	-2,8
Ην. Βασίλειο	3,2	8,1	-1,4	11,5
Η.Π.Α.	43,5	6,9	10,6	0,5
Λοιπές χώρες	36,5	13,7	21,1	5,6
<b>Σύνολο (εκτός κρουαζιέρας)</b>	<b>21,9</b>	<b>11,2</b>	<b>15,8</b>	<b>4,1</b>

**Η πορεία των τουριστικών εσόδων δεν είναι συμβατή με την πορεία άλλων δεικτών σχετικών με τον τουρισμό**



**Οι ανατιμήσεις στις τουριστικές υπηρεσίες συνεχίστηκαν με έντονο ρυθμό μέχρι και τον Αύγουστο**

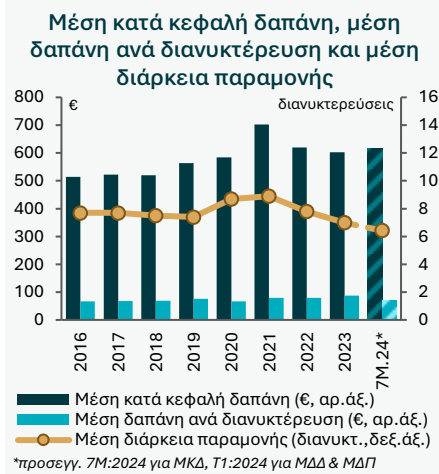


ετησίως, αντίστοιχα – εξέλιξη που θα ήταν δύσκολο να αποδοθεί σε αυξημένη δαπάνη των Ελλήνων σε τουριστικές υπηρεσίες, η οποία θα υπεραντισταθμίζε τη φαινομενικά μειωμένη δαπάνη των αλλοδαπών.

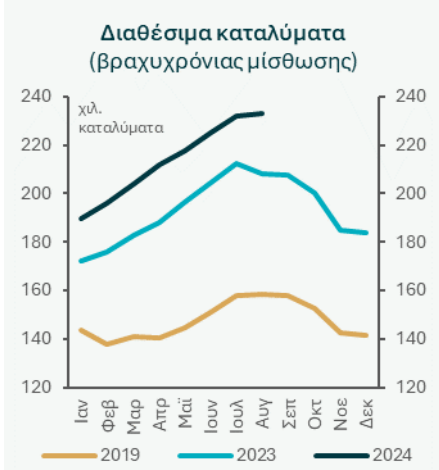
- Συνεχίστηκαν οι ανατιμήσεις σε υπηρεσίες που σχετίζονται με τον τουρισμό, βάσει των επιμέρους στοιχείων του ΔΤΚ (εστίαση +6,6% ετησίως, υπηρεσίες παροχής καταλυμάτων +12,4%, υπηρεσίες μεταφορών +14,4%). Ως εκ τούτου, σε σταθερές τιμές η τουριστική δαπάνη εμφανίζεται μειωμένη κατά 14,5% τον Ιούλιο, γεγονός που είναι επίσης μη συμβατό τόσο με την εγχώρια όσο και με τη διεθνή εμπειρία.
- Οι ρυθμοί αύξησης των αεροπορικών και οδικών αφίξεων τον Ιούλιο παρέμειναν ισχυροί (+6,3% και +13,9% ετησίως, αντίστοιχα), με τις αεροπορικές να αποτελούν περίπου το 70% των συνολικών αφίξεων. Παράλληλα, το μερίδιο στις αφίξεις από χώρες με χαμηλότερη μέση δαπάνη ανά άφιξη συγκριτικά με το μ.ο. των τουριστών που προέρχονται από την Ευρωζώνη (λ.χ. χώρες Βαλκανίων, χώρες Ανατολικής Ευρώπης, και Τουρκία) δεν φαίνεται να μεταβλήθηκε σημαντικά, ώστε να δικαιολογείται μείωση συνολικών εσόδων (λοιπές χώρες στο 20% των αφίξεων τον Ιούλιο του 2024, έναντι 24% στο 6μηνο και 20% το 2023).
- Τα στοιχεία για το μέσο αριθμό διανυκτερεύσεων πανελλαδικά εμφανίζουν σταθερότητα, ενώ και τα στοιχεία του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) αποτυπώνουν σταθερά υψηλή πληρότητα τον Ιούλιο στα ξενοδοχειακά καταλύματα (82,8% από 82,7% τον αντίστοιχο μήνα του 2023), με σημαντικές προσθήκες και νέων κλινών σε μονάδες 4 και 5 αστέρων σε όλη τη χώρα.
- Η δραστηριότητα που αφορά τις βραχυχρόνιες μισθώσεις παραμένει ισχυρή, όπως αποτυπώνεται στα στοιχεία των διανυκτερεύσεων (+2,5% ετησίως τον Ιούλιο του 2024 και +5,0% ετησίως στο 6μηνο).

Σύμφωνα με προκαταρκτικές εκτιμήσεις μας, η εξέλιξη του Ιουλίου αποτύπωσε πιο ξεκάθαρα την αυξανόμενη δυσκολία πλήρους καταγραφής των τουριστικών ροών, ως επί το πλείστον στο σκέλος των εσόδων, λόγω σημαντικών μεταβολών που συντελούνται στη διάρθρωση της τουριστικής ζήτησης. Οι εν λόγω αλλαγές αλλά και η κορύφωση της τουριστικής κίνησης σε λίγους μόνο μήνες επιβαρύνουν την ακρίβεια της δειγματοληψίας (sampling bias), μέσω της οποίας αντλούνται τα στοιχεία από τις έρευνες συνόρων “border survey” – που αποτελούν τη βασική μέθοδο διεθνώς για συλλογή στοιχείων που αφορούν τις δαπάνες των τουριστών. Ορισμένες χώρες

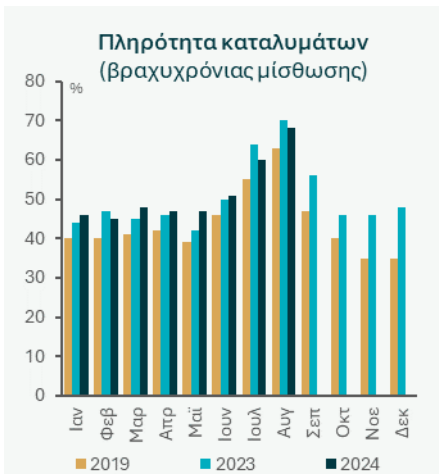
**Η μέση διάρκεια παραμονής και η μέση δαπάνη ανά διανυκτέρευση δεν εμφανίζουν μεγάλες διακυμάνσεις**



**Τόσο η διαθεσιμότητα καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης ...**



**... όσο και οι πληρότητες που αφορούν τις βραχυχρόνιες μισθώσεις παρέμειναν ανθεκτικές μέχρι τον Αύγουστο**



εμπλουτίζουν τις πληροφορίες της έρευνας συνόρων με προσθήκη ή διασταυρώσεις πληροφοριών από ταξιδιωτικά πρακτορεία, στοιχεία του κλάδου μεταφορών αλλά και με στοιχεία ηλεκτρονικών πληρωμών, τα οποία όμως έχουν και αυτά τους περιορισμούς τους. Η εμφάνιση συστηματικών αποκλίσεων έχει αρχίσει να γίνεται περισσότερο αισθητή την τελευταία τριετία, ενώ παρατηρείται και σε άλλες χώρες της ευρωζώνης – ειδικά σε εκείνες που έχουν εκτεταμένα κοινά χερσαία σύνορα και ελεύθερη μετακίνηση πολιτών, όπως οι χώρες της κεντρικής και δυτικής Ευρώπης και γενικότερα χώρες που συμμετέχουν στη ζώνη Schengen. Άλλες αναδυόμενες τάσεις, όπως οι αυξημένες ηλεκτρονικές πληρωμές προς διεθνή σημεία πωλήσεων και παρόχους τουριστικών υπηρεσιών, και η πολυεθνική δομή ορισμένων τουριστικών επιχειρήσεων/πρακτορείων (π.χ. TUI) σε ευρωπαϊκή ή παγκόσμια κλίμακα, δημιουργούν πρόσθετες προκλήσεις στην καταγραφή των δαπανών.

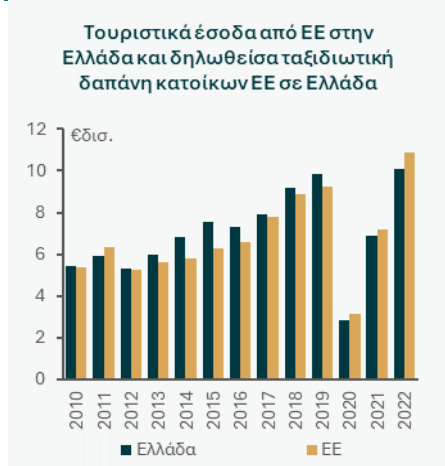
Συγκεκριμένα, όσον αφορά την Ελλάδα, διαπιστώνουμε ότι η έρευνα συνόρων τείνει τα τελευταία χρόνια να υποεκτιμά τη ροή των εσόδων, ενώ τα αντίστοιχα στοιχεία των αφίξεων είναι πιο ακριβή, καθώς μπορούν να διασταυρωθούν με πιο αξιόπιστα ποσοτικά στοιχεία που αφορούν αεροπορικές, θαλάσσιες και οδικές μεταφορές.

Στο πλαίσιο του ελέγχου της συνέπειας των στοιχείων εσόδων, μια συνήθη μέθοδο αντιπαραβολής αποτελεί η σύγκριση των στοιχείων εισπράξεων που απορρέουν από μία χώρα ή περιοχή, όπως αυτά καταγράφονται στις ελληνικές στατιστικές εγγραφές εισερχόμενου τουρισμού, με τα αντίστοιχα δεδομένα από τις εν λόγω χώρες για την τουριστική δαπάνη των πολιτών τους στην Ελλάδα (mirroring). Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα με χρονική υστέρηση, αλλά παρέχουν κάποιες ενδείξεις αναφορικά με την περιορισμένη δυνατότητα της έρευνας συνόρων να αποτυπώσει, με πληρότητα, την τελική δαπάνη των τουριστών στην Ελλάδα.

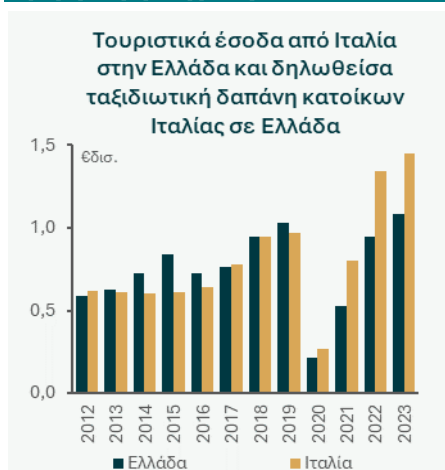
Ειδικότερα, συγκρίνοντας τις συνολικές εκτιμώμενες εισπράξεις από χώρες της ΕΕ, όπως καταγράφονται στην Ελλάδα, με την αντίστοιχη συγκεντρωτική αποτύπωση των δαπανών που πραγματοποιούν κάτοικοι της ΕΕ στη χώρα μας, προκύπτει ότι την προηγούμενη δεκαετία – σχεδόν συστηματικά – η εγχώρια εκτίμηση υπερέβαινε αυτήν που προέκυπτε από τα στοιχεία των χωρών της ΕΕ. Ωστόσο, μετά την πανδημία η εικόνα έχει αλλάξει, με αυξανόμενη αρνητική πλέον απόκλιση των ελληνικών εκτιμήσεων εσόδων έναντι των ευρωπαϊκών τη διετία 2021-22 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για τις περισσότερες χώρες της ΕΕ), η οποία ανήλθε σε €0,8 δισ. το 2022. Παρόμοια τάση



**Η αντιπαραβολή των τουριστικών εσόδων από την ΕΕ στο ελληνικό ταξιδιωτικό ισοζύγιο με τα αντίστοιχα δεδομένα της ΕΕ για τουριστικές δαπάνες στην Ελλάδα δείχνουν τάση υποεκτίμησης μετά την πανδημία...**



**..η οποία είναι ακόμη πιο αισθητή στη διμερή σύγκριση με την Ιταλία**



**Η αύξηση της βαρύτητας των βραχυχρόνιων μισθώσεων φαίνεται ότι δυσχεραίνει επίσης την ακριβή καταγραφή των εσόδων μέσω της έρευνας συνόρων**

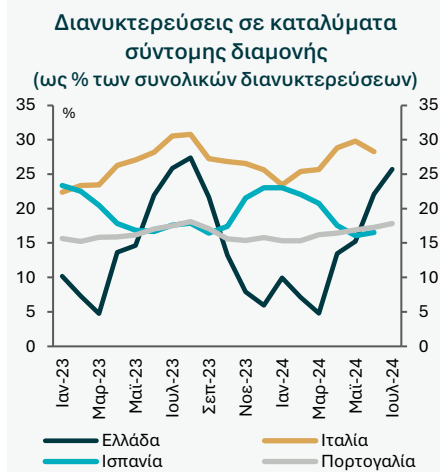


εμφανίζεται και στη διμερή σύγκριση αυτών των στοιχείων με τα αντίστοιχα από τη Γερμανία (δηλ. την καταγραφείσα στο ελληνικό ταξιδιωτικό ισοζύγιο δαπάνη Γερμανών τουριστών στην Ελλάδα έναντι εκτίμησης των δαπανών Γερμανών πολιτών στην Ελλάδα από τις Γερμανικές αρχές), όπου τα ελληνικά στοιχεία υπολείπονται της αντίστοιχης καταγραφής κατά €0,2 δισ. το 2022. Η απόκλιση είναι ακόμη πιο εμφανής αναφορικά με τα έσοδα από την Ιταλία, η οποία συνιστά επίσης μία εκ των κορυφαίων τουριστικών αγορών για τη χώρα μας, με τα διαθέσιμα στοιχεία για το 2023 να αποτυπώνουν αρνητική απόκλιση της τάξης των €0,4 δισ.

Οι ανωτέρω αποκλίσεις στην περίπτωση των ταξιδιωτικών εισπράξεων, σύμφωνα με την ανάλυσή μας, θα μπορούσαν να αποδοθούν:

- Σε αναπόφευκτες στρεβλώσεις στη δειγματοληψία (sampling bias), λόγω των σημαντικών μεταβολών που έχουν συντελεστεί στη φύση της τουριστικής δαπάνης και στην αντιπροσωπευτικότητα της συμμετοχής στην έρευνα συνόρων διαφορετικών κατηγοριών επισκεπτών στη χώρα μας με διαφορετικό μείγμα δαπανών και διαφορετικό ποσοστό απόκρισης/συμμετοχής σε έρευνες συνόρων (λχ. αφίξεις σε πολυτελή καταλύματα, αλλοδαποί ιδιοκτήτες ακινήτων).
- Στη δυσκολία καταγραφής των πιο ετερογενών δαπανών, η οποία επιτείνεται από το πολύ υψηλό ποσοστό των αφίξεων που σημειώνονται μέσα σε λίγους μόνο μήνες κάθε έτος – σε αντίθεση με άλλες χώρες της ΕΕ – με το 76,6% των διανυκτερεύσεων να λαμβάνει χώρα μεταξύ Ιουνίου και Σεπτεμβρίου, θέτοντας πρόσθετες προκλήσεις για ορθή και περιεκτική αποτύπωση των σχετικών ροών.
- Στις αυξανόμενες εισπράξεις από τουρίστες υψηλού εισοδήματος που διαμένουν σε ενοικιαζόμενες κατοικίες ή ξενοδοχεία πολυτελείας, οι οποίοι χαρακτηρίζονται από πολύ υψηλότερη και αρκετά πιο διαφοροποιημένη μέση δαπάνη από το μ.ο. των υπόλοιπων αφίξεων, και τείνουν να μην απαντούν στις σχετικές έρευνες.
- Σε παρόμοιες προκλήσεις που προκύπτουν και από τον αυξανόμενο ρόλο των βραχυχρόνιων μισθώσεων, οι οποίες εμφανίζουν ακόμη υψηλότερη εποχικότητα (τους καλοκαιρινούς μήνες λαμβάνει χώρα το 85,7% των διανυκτερεύσεων) συνδυαζόμενη με αρκετά διαφορετική διάρθρωση δαπάνης συγκριτικά με τη συνήθη (λχ. μεγαλύτερο ποσοστό κατανάλωσης βασικών αγαθών και μη-τουριστικών υπηρεσιών) καθώς και τάση υποδήλωσης των δαπανών.

**Διανυκτερεύσεις και αφίξεις εμφανίζουν πολύ μεγαλύτερη εποχικότητα σε σχέση με άλλες χώρες, που είναι ακόμη πιο έντονη στις βραχυχρόνιες μισθώσεις**



- Στη δυσκολία εκτίμησης των πληρωμών προς παρόχους ταξιδιωτικών υπηρεσιών στο εξωτερικό που αφορούν ταξίδια στην Ελλάδα, καθώς και προς εταιρίες που είναι ιδιοκτήτες ξενοδοχειακών μονάδων στη χώρα, αλλά και διεθνών αεροπορικών εταιριών και πρακτορείων, που εδρεύουν στο εξωτερικό με τις σχετικές χρηματικές ροές να εξαιρούνται από τα τουριστικά έσοδα εφόσον καταβάλλονται σε επιχειρηματική οντότητα εκτός Ελλάδας.

Λαμβάνοντας υπόψιν τους ανωτέρω παράγοντες, τις εξελίξεις κατά το 7μήνο του 2024, τις σημαντικές ανατιμήσεις που έχουν καταγραφεί σε τουριστικές υπηρεσίες μέχρι και τον Αύγουστο, αλλά και τη διαφαινόμενη τάση αρνητικής απόκλισης στην καταγραφή των εσόδων τα προηγούμενα χρόνια, εκτιμούμε ότι η πραγματική τελική δαπάνη των τουριστών είναι πιθανό να υπερβεί κατά σχεδόν €1 δισ. την τελική επίσημη καταγραφή στο σύνολο του 2024, βάσει της τρέχουσας μεθοδολογίας, με το μεγαλύτερο τμήμα της εκτιμώμενης απόκλισης να επηρεάζει το διάστημα Ιουλίου-Σεπτεμβρίου. Η εν λόγω απόκλιση αντιστοιχεί στο 0,8% του ΑΕΠ του 3ου τρίμηνου, ενώ για το 2024 εκτιμούμε ότι θα ανέλθει συνολικά σε σχεδόν 0,5% του ΑΕΠ διευρύνοντας αντίστοιχα το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Τα τουριστικά έσοδα αναμένεται να αυξηθούν κατά σχεδόν 3,0% ετησίως το 2024, προσεγγίζοντας το 9% του ΑΕΠ, ενώ με την ενσωμάτωση της ανωτέρω προσαρμογής θα σημείωναν αύξηση περίπου 8% ετησίως (χωρίς προσαρμογή του 2023), αντιστοιχώντας στο 9,5% του ΑΕΠ (νέο ιστορικό υψηλό).

**Ελληνική Οικονομία: Βασικοί δείκτες σε μηνιαία συχνότητα**

	Jan-22	Feb-22	Mar-22	Apr-22	May-22	Jun-22	Jul-22	Aug-22	Sep-22	Oct-22	Nov-22	Dec-22	Jan-23	Feb-23	Mar-23	Apr-23	May-23	Jun-23	Jul-23	Aug-23	Sep-23	Oct-23	Nov-23	Dec-23	Jan-24	Feb-24	Mar-24	Apr-24	May-24	Jun-24	Jul-24	Aug-24
<b>PMI (Index level)</b>	57.9	57.8	54.6	54.8	53.8	51.1	49.1	48.8	49.7	48.1	48.4	47.2	49.2	51.7	52.8	52.4	51.5	51.8	53.5	52.9	50.3	50.8	50.9	51.3	54.7	55.7	56.9	55.2	54.9	54.0	53.2	52.9
<b>Industrial confidence (Index level)</b>	13.9	10.5	9.9	2.0	5.8	-0.5	-1.8	-2.8	-3.5	-5.5	-4.6	0.4	4.7	5.4	2.2	2.1	-0.4	4.0	1.5	3.9	-1.2	-4.9	-4.8	-5.6	-1.5	-4.2	4.7	1.9	3.5	3.7	-1.6	-2.9
<b>Manufacturing production (Y-o-Y)</b>	1.9	9.1	5.4	-0.6	6.3	8.8	6.4	5.8	1.6	2.0	2.4	5.8	9.2	7.2	8.7	3.4	3.9	-0.1	1.0	1.8	-0.8	9.3	2.9	5.1	5.1	2.6	-2.3	11.7	4.9	5.8	10.2	
<b>Industrial production (Y-o-Y)</b>	-0.7	5.8	8.8	-4.6	4.3	9.4	6.9	5.1	-1.2	-2.8	-1.0	-1.2	0.7	5.3	0.7	4.4	2.3	-3.0	-1.7	-0.2	1.8	10.3	3.3	4.5	10.2	2.0	-0.6	12.0	7.1	9.9	10.6	
<b>Services confidence (Index level)</b>	32.7	41.5	33.3	11.7	16.3	14.9	16.9	22.2	43.7	14.8	21.8	25.3	15.7	16.6	18.4	36.0	33.9	34.2	44.8	39.4	36.6	34.7	40.2	43.6	38.0	37.4	39.3	46.3	52.1	50.2	39.6	41.4
<b>Consumer confidence (Index level)</b>	-4.1	-3.9	-5.1	-5.5	-5.1	-5.3	-5.5	-5.4	-5.1	-5.8	-5.2	-4.8	-4.1	-4.7	-4.1	-4.5	-3.5	-3.1	-2.9	-3.5	-4.5	-4.6	-4.0	-4.6	-4.7	-4.5	-4.2	-4.4	-4.3	-4.4	-4.8	
<b>Retail confidence (Index level)</b>	15.9	10.7	7.0	-1.2	0.0	-0.6	2.5	-6.2	-0.9	12.7	18.6	7.5	19.8	23.6	23.8	25.0	12.2	18.3	24.7	26.0	30.0	12.7	16.9	21.9	10.5	17.3	4.2	0.7	18.0	18.3	19.3	24.8
<b>Retail trade volume (Y-o-Y)</b>	7.7	10.8	12.4	8.7	-4.6	1.2	2.1	5.2	1.1	-1.9	1.1	-1.1	0.0	1.1	-8.7	-5.0	0.2	-7.8	-2.9	-3.3	-3.4	-6.1	-4.3	0.8	-9.3	-9.5	5.3	-6.5	10.5	5.9		
<b>Construction Permits (Y-o-Y)</b>	24	32	-6	2	-15	-19	-7	-17	-17	-24	1	47	37	-22	66	-5	5	27	19	17	28	38	26	-13	10	76	13	27	4			
<b>House prices (Y-o-Y, quarterly series)</b>	10.0	10.0	10.0	10.8	10.8	10.8	12.6	12.6	12.6	14.1	14.1	15.6	15.6	15.6	14.8	14.8	14.8	12.6	12.6	12.4	12.4	12.4	12.4	10.6	10.6	10.6	9.2	9.2	9.2			
<b>Construction confidence (Index level)</b>	-11	-4	0	-6	-25	-14	-33	-31	-28	-26	-26	-25	-27	9	20	6	12	-7	-7	-7	-15	3	4	15	21	8	9	-2	6	16	8	10
<b>Employment (Y-o-Y)</b>	7.6	12.0	13.4	10.2	5.0	4.2	3.2	2.1	2.6	2.4	1.3	2.5	3.6	-0.5	1.2	1.9	1.3	1.9	1.9	0.1	0.9	2.5	-0.4	1.5	1.7	1.9	1.3	3.3	1.1	1.5	0.6	
<b>Interest rate on new private sector loans (CPI deflated)</b>	-2.4	-3.5	-5.1	-6.1	-7.5	-8.2	-7.9	-7.4	-7.4	-4.2	-3.7	-2.2	-1.6	-0.6	1.2	2.8	3.3	4.1	3.8	3.6	4.5	2.8	3.2	2.6	3.0	2.8	3.0	2.9	3.2	3.5	3.2	
<b>Credit to private sector (Y-o-Y)</b>	0.3	0.7	1.1	2.4	2.9	4.2	5.5	5.7	6.0	5.2	4.9	6.2	5.6	4.7	5.1	3.8	3.0	2.7	1.1	0.8	2.0	2.0	2.7	3.6	2.9	3.7	4.3	4.4	4.7	6.0	6.3	
<b>Deposits of domestic private sector (Y-o-Y)</b>	9.3	8.7	7.0	5.8	6.3	6.9	6.1	5.2	5.9	5.6	4.2	4.5	3.2	2.6	4.5	3.7	3.3	3.5	3.4	3.4	3.4	2.5	2.4	3.0	2.7	3.0	2.6	2.8	2.5	2.9	2.7	
<b>Interest rate on new time deposits (Households, CPI deflated)</b>	-6.1	-7.1	-8.7	-10.0	-11.2	-12.0	-11.5	-11.3	-11.9	-8.9	-8.3	-6.9	-6.5	-5.1	-3.4	-1.8	-1.5	-0.3	-1.0	-1.2	0.1	-1.6	-1.2	-1.7	-1.3	-1.1	-1.5	-1.2	-0.6	-0.4	-0.8	
<b>Economic sentiment index (EU Commission, Greece)</b>	113	114	111	102	106	103	100	100	105	99	101	104	106	107	107	108	107	109	111	112	108	106	105	106	107	105	108	109	111	111	107	106
<b>Economic sentiment index (EU Commission, Euro area)</b>	113	115	106	104	105	104	99	99	95	94	95	97	99	99	99	99	97	96	95	94	94	94	94	94	94	96	96	96	96	96	96	97
<b>Exports (excl. oil &amp; shipping, Y-o-Y, 6m mov. avg)</b>	31.4	30.8	28.3	26.8	27.1	28.0	27.4	28.9	28.5	28.3	23.1	21.0	20.3	15.6	14.3	10.7	8.4	4.8	1.1	-1.6	-5.7	-6.0	-7.6	-10.3	-10.7	-8.6	-9.8	-6.7	-6.3	-4.3	-1.8	
<b>Imports (excl. oil &amp; shipping, Y-o-Y, 6m mov. avg)</b>	41.0	42.2	40.3	38.6	39.2	35.5	31.8	29.2	28.1	26.6	20.1	15.4	12.4	8.3	5.1	1.6	-1.0	-2.6	-3.6	-3.0	-3.7	-3.1	-2.1	-2.8	-2.1	-0.7	-0.4	3.4	2.4	3.9	6.0	
<b>BoG - Tourist arrivals (Y-o-Y)</b>	257	315	319	884	673	241	87	44	52	29	45	52	86	81	61	30	14	18	16	10	13	14	28	32	16	26	31	14	21	9	4	
<b>AIA - International passenger traffic development (Y-o-Y)</b>	297	436	556	616	355	157	63	42	52	46	35	55	103	78	45	30	25	21	18	17	17	21	21	19	13	22	24	22	15	11	12	
<b>Estimation of total electricity demand in the network (Y-o-Y)</b>	8.8	3.4	10.4	-6.3	1.6	0.0	-11.8	-13.2	-3.3	-8.3	-11.6	-15.0	-14.8	-2.5	-17.2	-2.2	-6.5	-10.6	11.1	6.1	-1.9	0.9	1.7	3.0	7.0	-4.2	-3.4	-2.8	0.2	28.8	3.9	
<b>VAT on other goods &amp; services (Y-o-Y)</b>	-4.2	58.9	27.7	20.9	25.6	15.0	22.4	23.8	20.7	27.9	16.0	5.7	58.4	-7.5	10.6	17.3	10.7	11.4	11.8	11.5	4.2	4.4	12.9	11.7	6.7	12.5	-3.2	18.0	11.7	9.7	14.5	
<b>Business Turnover (Y-o-Y, double-entry bookkeeping)</b>	29.6	44.2	45.3	37.9	50.1	50.4	38.9	50.3	47.8	32.7	20.4	34.0	24.1	1.3	2.8	-2.1	-0.5	-8.7	-6.7	-10.5	-12.8	-3.8	2.2	-13.2	-1.5	9.7	-2.0	16.1	1.5	2.7	12.7	

Color map scale

Rapid contraction Moderate contraction Slow contraction Stabilization Slow expansion Moderate expansion Rapid expansion

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ | ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Νίκος Σ. Μαγγίνας, PhD | Επικεφαλής Οικονομολόγος, Διττής Οικονομικής Ανάλυσης  
e-mail: [nimagi@nbg.gr](mailto:nimagi@nbg.gr)

ΥΠΟΔ/ΝΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Αικατερίνη Γουβέλη, MSc  
(+30210) 334 2359  
e-mail: [gouveli.aikaterini@nbg.gr](mailto:gouveli.aikaterini@nbg.gr)

Ελένη Μπαλίκου, MSc  
(+30210) 334 1198  
e-mail: [balikou.eleni@nbg.gr](mailto:balikou.eleni@nbg.gr)

Ελευθέριος Αθανασίου, MSc  
(+30210) 334 1453  
e-mail: [athanasiou.eleftherios@nbg.gr](mailto:athanasiou.eleftherios@nbg.gr)

Σοφία Τσαρούχα, MSc  
(+30210) 334 1626  
e-mail: [tsaroucha.sofia@nbg.gr](mailto:tsaroucha.sofia@nbg.gr)

Το παρόν έντυπο εκδόθηκε από τη Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία εποπτεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Το παρόν έντυπο είναι μόνο για πληροφόρηση και δε μπορεί να χρησιμοποιηθεί ή να θεωρηθεί σαν πρόταση ή άλλου είδους προτροπή για αγορές ή πωλήσεις επενδυτικών προϊόντων ή χρηματοπιστωτικών μέσων. Όποια στοιχεία έχουν χρησιμοποιηθεί στο παρόν έντυπο, έχουν ληφθεί από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες. Λόγω της πιθανότητας λάθους εκ μέρους αυτών των πηγών, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δεν εγγυάται για την ακρίβεια ή τη χρησιμότητα οποιασδήποτε πληροφορίας και δεν υποχρεούται να επικαιροποιεί το περιεχόμενο του παρόντος. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, τα στελέχη της, το προσωπικό της ή/και άλλα πρόσωπα που σχετίζονται με αυτήν, δεν ευθύνονται ούτε αναλαμβάνουν ουδεμία νομική υποχρέωση σε σχέση με οποιαδήποτε επενδυτική απόφαση η οποία βασίστηκε στο παρόν έντυπο. Τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, αποδέκτες του παρόντος, θα πρέπει πριν τη λήψη των επενδυτικών τους αποφάσεων να λαμβάνουν κάθε απαιτούμενη συμβουλή από εξωτερικούς επενδυτικούς, νομικούς, φορολογικούς ή άλλους συμβούλους. Οι τυχόν εκτιμήσεις που παρατίθενται σχετικά με τις μελλοντικές διακυμάνσεις δεν αποτελούν ασφαλή ένδειξη μελλοντικών επιδόσεων. Επιπλέον, τονίζεται ότι οι υποκείμενες αξίες που αναφέρονται εμπεριέχουν επενδυτικούς κινδύνους ακόμη και κίνδυνο μείωσης του επενδύόμενου κεφαλαίου. Η Τράπεζα έχει λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων που μπορεί να ανακύψει με τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές που παράγουν την έρευνα και τους αποδέκτες αυτής και έχει θεσπίσει, εφαρμόζει και διατηρεί κατάλληλη αντίστοιχη πολιτική. Τέλος, επισημαίνεται ότι η διανομή του παρόντος σε πρόσωπα που δεν διέπονται από το ελληνικό δίκαιο ενδέχεται να υπόκειται σε απαγορεύσεις ή περιορισμούς από τον εκάστοτε σχετικό εφαρμοστέο νόμο. Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή αναδημοσίευση του δελτίου ή τμήματος αυτού πρέπει υποχρεωτικά να έχει την έγκριση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.